

Даница Маринковић, судија у пензији и шеф српског истражног тима Окружног суда у Приштини, прва је Српкиња која је ушла у село Рачак на Косову и Метохији и жена која је у Хашком трибуналу доказала да у том селу нису убијени албански цивили, како је тврдио Вилијам Вокер, шеф верификационе мисије ОЕБС-а на Косову, већ терористи ОВК.

Управо Рачак је био и непосредни повод за НАТО агресију на СРЈ 1999. године која је почела на данашњи дан. О томе, али и о Хашиму Тачију, Фатмиру Љимају и свему што је проживела од НАТО агресије до данас, Даница је записала у књизи под насловом „Судија у рату и миру“. Како каже у разговору за Спутњик, реч је о историјском роману у којем је кроз личан, професионални и породични живот, хтела да прикаже ситуацију на Космету насталу деловањем албанских сепаратиста и терориста.

Да ли се сећате где се на данашњи дан били пре 18. година?

- Са својом породицом у стану у Приштини. Вест да је почела НАТО агресија чули смо преко ТВ. Сви смо били у шоку и нисмо могли да поверујемо да се то дешава мимо било какве одлуке. Нисмо на то били спремни иако се о томе причало. Мислили смо да за то нема разлога јер Уједињене нације нису расправљале. Бомбардовање је за нас било велико изненађење и били смо неспремни. Нисмо веровали, не само ми, већ и наши пријатељи, да ћемо 78 дана, колико је трајало бомбардовање, провести у таквим условима у каквим смо били.

Прва сте Српкиња која је успела да уђе у Рачак. Шта сте тамо затекли?

- Рачак и истрага коју сам спроводила у том случају, иако имам иза себе дугогодишњу каријеру, били су један од најкомпликованијих у мојој судској пракси. Зашто? Случај Рачак десио се на нашој територији у тренутку кад су на њој били присутни страни посматрачи, верификациона мисија ОЕБС-а на челу са Вилијамом Вокером. Имала сам тешкоћа са њима јер су покушали да ме спрече да са мојим истражним тимом уђем у Рачак, зато што су већ унапред имали испланиран сценарио. Вокер је већ изашао са изјавом у јавност да се у Рачку 15. јанура 1999. десио масакр над недужним цивилним становништвом који су наводно починиле српска војска и полиција. То је била измишљена изјава.

Ви сте ипак били упорни...

- Када су видели да немам намеру да одустанем, кренули су да ме убеђују, притискају, па чак и да расправљају са мном како ја не могу да уђем у Рачак. Понудили су ми да само ја и судски вештак без наше полиције и из пратњу из Верификационе мисије уђем у село, што, нормално, нисам прихватила. Рекла сам им да је у питању територија државе Србије и да се примењује закон о кривичном поступку наше државе тако да странци не могу да одређују ко ће да иде на увиђај, а још мање да они као странци врше увиђај. Рекла сам им да је њихова улога посматрачка, а ја као истражни судија одлучујем да идем на увиђај, са или без њих.

Каква је била њихова реакција?

- Првог дана 15. јануара ми смо кренули на увиђај без њих, са својим тимом и у пратњи наше полиције који су по закону дужни да обезбеде лице места док се врши увиђај. Кренули смо и ушли у Рачак, али тог првог дана пронашли смо велику количину наоружања и униформе која је остала иза терористичке ОВК. Све смо то на лицу места пописали и фотографисали и издали налог да се пребаци у станицу милиције у Штимљу, то јест, у СУП Урошевац. Тај први дан нисмо успели да обиђемо цео Рачак, јер су терористи ОВК пуцали на нас. Полиција ми је рекла да је ризично да идемо даље. Вратили смо се назад и покушали смо да у село уђемо сутрадан. Вокеров заменик поново је покушао да нас спречи, имали смо жучну расправу и у наредним данима ОВК је кад год бисмо покушали да уђемо у село пуцао на нас. Тек смо после три дана, 18. јануара, успели да уђемо у село и тамо смо у џамији пронашли 40 тела. Међу њима једну жену и једног младића старог 17 година.

Како вам је то успело с обзиром да је Вокерова мисија била изричито против и да су село на оку држали припадници ОВК који су на вас пуцали?

- Моја је дужност и обавеза била да утврдим истину - да ли је био масакр или не! Са собом сам повела екипу страних новинара и све што сам ја видела, видели су и они. Судски вештак који је био са мном, професор Добричанин извршио је непосредни визуелни предмет тела и одмах је дао мишљење - да нема трагова злостављања на било којем телу, још мање да је у питању масакр, како је то Вокер представио. Све је фотографисано и обележено, после чега сам дала налог да се тела транспортују у хладњачу и да се одмах лоцирају у Институт за судску медицину у Приштини. Сутрадан сам дала налог за обдукцију, у којој су поред нашег тима патолога и судских вештака учествовали и белоруски и фински тим.

Шта је обдукција показала?

- После завршене обдукције, закључак српског и белоруског тима, а и стручни тим из Финске се са тим сложио, био је јединствен - смрт је наступила од повреда задобијених из ватреног оружја и није било трагова да је над њима извршен било какав масакр и повреда које ка томе воде ни пре ни после смрти. Добила сам извештај од белоруског, али не и од финског тима, што је према нашем закону требало да буде урађено.

Фински тим је предводила Хелена Ранта, која је пре неколико година потврдила да у Рачку није било масакра. Зашто је то у старту прећутала?

- Тада се правдала да ће њен тим да направи посебан извештај који ће накнадно да донесе, тачније, после месец дана. Нисмо знали који је разлог за такав став. После тих месец дана дошла је у Приштину, без договора са мном, а ја сам та која је одредила вештачење и дала налог за обдукцију. Била је дужна да ми преда извештај, а она је на конференцији за штампу изнела своје мишљење које је било супротно ономе што је утврђено на обдукцији. Та њена неистина је после дугог низа година, када ју је ваљда издала савест, преточена у књигу у којој је образложила да је била под Вокеровим притиском да представи извештај какав је представила, а који је подржао Вокерову верзију. Њени стварни резултати су се поклопили са нашим.

Били сте и сведок у Хашком трибуналу. Тужилаштво је тражило да будете у њиховом тиму. Како се та „сарадна“ завршила?

- Оптужнице у којима су били наши, почевши од Слободана Милошевића, па до наших генерала војске и полиције, на терет су им стављале Рачак. Пошто сам била једини сведок који је био веродостојан и једини истражни судија који је изашао на лице места, први контакт са мном имало је у ствари Тужилаштво из Хага. Долазили су у Београд да узму моју изјаву, нисам прихватила да ме у кући саслушавају, већ у њиховим службеним просторијама на Дедињу. Међутим, моја изјава није им одговарала, јер је ОВК за мене био део терористичке банде и то сам доказала - од прикупљеног оружја до обдукције. Они су и даље заступали Вокерову верзију да су то били недужни сељани и цивили. Са тим нисам могла да се сложим, јер имам доказе да су то били терористи. Тако да нисам била сведок Тужилаштва, али зато сам била сведок одбране.

Сведочили сте у одбрани Слободана Милошевића и то у случају Рачак. Какав је био епилог?

- Доказала сам истину коју сам утврдила и епилог је да је Рачак избачен из свих оптужница које су Србима стављане на терет.

Водили сте осим Рачка и случај Клечка, али и процесе против Хашима Тачија и

Фатмира Љимаја...

- Што се тиче Тачија, до 1997. године сам спроводила истрагу у предмету где је било 15 окривљених за кривично дело тероризма. Од тих 15 само је за двоје-троје поступак покренут, а Тачи је био у бекству и за њим и за осталима који су били у бекству расписана је и потерница и одређен притвор. Тај кривични поступак је завршен, подигнута је оптужница и донета првостепена пресуда која је била правоснажна. Тачи је у том предмету био осуђен за тероризам на десет година затвора. Казну никад није издржао нити је лишен слободе. Што се тиче Клечке, била сам на лицу места на увиђају где сам пронашла доказе да је у том делу извршен страشان злочин над Србима и то над цивилима, деци, женама, старцима. Њих су терористи злостављали, мучили, силовали, убијали, а њихова тела бацали у кречану где су их спаљивали. На терену смо тада пронашли људске кости, све смо то прикупили, а пронашли смо и логор где су били затворени и злостављани.

Шта се десило са онима који су окривљени за случај Клечка?

- Против двојице браће Мазреку подигнута је оптужница, поступак је вођен у Нишу и донета је првостепена пресуда којом су били осуђени на 20 година затвора. Али у жалбеном поступку Врховни суд је ту пресуду укинуо и одлучио да њих двојица остану у притвору док се не донесе правоснажна пресуда у том предмету. У међувремену, 2003. године наша тадашња Влада одлучила је да изврши размену затвореника, да се Срби који су били у затворима на Косову пребаце у Ниш, а Албанци из нишког затвора у Приштину. Сви Албанци из нишког затвора пребачени су у Приштину, а ниједан Србин није из затвора у Приштини пребачен у Србију. Браћа Мазреку су били у тој групи и у Приштини су их дочекали као хероје. Поступак за Клечку до данас није завршен.

Вилијам Вокер је недавно био на Косову. Када сте Ви последњи пут били на Косову?

- У јуну 1999. после Кумановског споразума, из државне службе дали су ми до знања да напустим Приштину. Ја сам и раније од ОВК добијала претње због мог рада, а када су ми рекли да морам да одем то сам и урадила. Испало је да су били у праву, јер само три дана пошто сам отишла из Приштине, у зграду Окружног суда у Приштини дошли су ОВК и КФОР и тражили ме. Председник суда рекао је да сам на годишњем одмору. Питали су кад се враћам и да ли можда он зна где сам. Рекао је да не зна ништа. Међутим, отишли

су у моју канцеларију, узели сва документа, предмете које сам водила и која су пронашли, и без пописа или без нечије дозволе, уз оружану пратњу, однели. Од тада нисам била у Приштини, и не смем ни да идем.

Мислите ли да би Вокер могао и кривично да одговара?

- Он није направио сценарио само на Косову и Метохији, већ је тако радио где год да се појавио. Страшно је што нико из НАТО-а није одговарао, јер су без одобрења и одлуке УН бомбардовали једну државу. Тужно је и жалосно то што је Вокер био и сада у јануару у Рачку кад је била годишњица, као и то што су му тамо подигли споменик. Подигли су споменик човеку који је направио сценарио да се без икаквог разлога бомбардује СРЈ.

Да ли сте имали неких потешкоћа због свега што сте радили? Ваша истрага о Рачку није сметала само међународном фактору, чини ми се...

- Године 2009. био је општи реизбор судија у Србији, јер је формирана нова мрежа судова. Тада сам била истражни судија у Крагујевцу и као и све моје колеге сам конкурисала, али нисам била на списку изабраних судија, већ на списку неизабраних, што је за мене био шок. Разлог да не будем реизабрана управо је случај Рачак и то што сам сведочила у Хагу. То су ми замерили странци, а те разлоге прихватио је и тадашњи Високи савет судства.

Како данас гледате на све што је иза Вас?

- Мени је жао што нисам у Приштини, али виша сила је у питању. Од самог почетка Албанци су имали подршку. После Рачка инсценирали су хуманитарну катастрофу. Моје прве комшије Албанци из Приштине у то време су нам из чиста мира говорили да морају да оду из стана, јер су добили такав задатак! Створене су вештачке колоне и исфабрикована је хуманитарна катастрофа. Нико их није терао, све је било инсценирано да би се оправдало НАТО бомбардовање.

(Спутњик)

